

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 13 czerwca 2019 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Polityka społeczna – Dyrektywa 2001/23/WE – Zakres stosowania –
Przejęcie części przedsiębiorstwa – Ochrona praw pracowniczych – Pojęcie „przejęcia” – Pojęcie
„jednostki gospodarczej” – Przeniesienie części działalności gospodarczej spółki dominującej na nowo
utworzoną spółkę zależną – Tożsamość – Samodzielność – Dalsze prowadzenie działalności
gospodarczej – Kryterium stabilności dalszego prowadzenia działalności gospodarczej –
Wykorzystanie czynników produkcji podmiotu trzeciego – Zamiar przeprowadzenia likwidacji
przejmowanej jednostki

W sprawie C-664/17

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez Areios Pagos (sąd kasacyjny, Grecja) postanowieniem z dnia 8 listopada
2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 27 listopada 2017 r., w postępowaniu:

Ellinika Nafpigeia AE

przeciwko

Panagiotis Anagnostopoulos i in.,

przy udziale:

Syllogos Ergazomenon Nafpigeion Skaramagka, I TRIAINA,

Panellinia Omospondia Ergatoÿpallilon Metallou (POEM),

Geniki Synomospondia Ergaton Ellados (GSEE),

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Prechal, prezes izby, F. Biltgen, J. Malenovský (sprawozdawca), C.G. Fernlund
i L.S. Rossi, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 listopada 2018 r.,

* Język postępowania: grecki.

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Ellinika Nafpigeia AE przez S. Andriopoulou i D. Zerdelisa, dikigoroj,
- w imieniu M.P. Anagnostopoulou i 89 innych pracowników oraz Sylogos Ergazomenon Nafpigeion Skaramagka, I TRIAINA i Panellinia Omospondia Ergatoypallilon Metallou (POEM) przez V. Pittasa, dikigoros,
- w imieniu D. Karampinisa przez M. Michalopoulou, dikigoros,
- w imieniu K. Priovolou i K. Kostopoulou przez A. Tzellisa, dikigoros,
- w imieniu Geniki Synomospondia Ergaton Ellados (GSEE) przez S. Kazakou, dikigoros,
- w imieniu rządu greckiego przez S. Charitaki, S. Papaioannou i E.M. Mamounę, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Konstantinidisa i M. Kellerbauera, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 7 lutego 2019 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów (Dz.U. 2001, L 82, s. 16).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między Ellinika Nafpigeia AE a Panagiotisem Anagnostopoulousem i 89 innymi pracownikami (zwanymi dalej „zainteresowanymi pracownikami”), dotyczącego wykonania pierwotnie zawartych między tymi stronami umów o pracę.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Dyrektywą 2001/23 dokonano, ze skutkiem od dnia 11 kwietnia 2001 r., ujednolicenia brzmienia dyrektywy Rady 77/187/EWG z dnia 14 lutego 1977 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów (Dz.U. 1977, L 61, s. 26), zmienionej dyrektywą Rady 98/50/WE z dnia 29 czerwca 1998 r. (Dz.U. 1998, L 201, s. 88). Ze względu na to, że wszystkie istotne okoliczności faktyczne związane z przejęciem rozpatrywanym w postępowaniu głównym miały miejsce po dniu 11 kwietnia 2001 r., zastosowanie *ratione temporis* do sporu w postępowaniu głównym ma dyrektywa 2001/23.
- 4 Motywy 3 i 8 dyrektywy 2001/23 stanowią:
„(3) Konieczne jest zapewnienie ochrony pracowników w przypadku zmiany pracodawcy, w szczególności zapewnienie przestrzegania ich praw.

[...]

(8) Względny pewności prawnej i przejrzystości wymagały, aby pojęcie prawne przejęcia zostało wyjaśnione w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. Wyjaśnienie to nie zmienia zakresu stosowania dyrektywy 77/187/EWG, interpretowanej przez Trybunał Sprawiedliwości”.

5 Artykuł 1 ust. 1 lit. a) i b) tej dyrektywy stanowi:

„a) Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do każdego przypadku przejęcia przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa [lub] zakładu przez innego pracodawcę w wyniku prawnego przeniesienia własności lub łączenia.

b) Zgodnie z lit. a) i dalszymi postanowieniami niniejszego artykułu przejęcie w rozumieniu niniejszej dyrektywy następuje wtedy, kiedy przejmowana jest jednostka gospodarcza, która zachowuje swoją tożsamość, oznaczającą zorganizowane połączenie zasobów, którego celem jest prowadzenie działalności gospodarczej, bez względu na to, czy jest to działalność podstawowa, czy pomocnicza”.

6 Artykuł 2 ust. 1 lit. a) i b) wspomnianej dyrektywy ma następujące brzmienie:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

a) »zbywający« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która w związku z przejęciem w rozumieniu art. 1 ust. 1 przestaje być pracodawcą w odniesieniu do przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu;

b) »przejmujący« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która z powodu przejęcia w rozumieniu art. 1 ust. 1 staje się pracodawcą w odniesieniu do przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu”.

7 Zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy 2001/23:

„Prawa i obowiązki zbywającego wynikające z umowy o pracę lub stosunku pracy istniejącego w momencie przejęcia przechodzą w wyniku tego przejęcia na przejmującego”.

8 Artykuł 4 ust. 1 i 2 tej dyrektywy stanowi:

„1. Przejęcie przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu nie stanowi samo w sobie podstawy do zwolnienia, czy to przez zbywającego czy przejmującego. Postanowienie to nie stoi na przeszkodzie zwolnieniom z powodów ekonomicznych, technicznych lub organizacyjnych, powodujących zmiany w stanie zatrudnienia.

[...]

2. Jeżeli umowa o pracę lub stosunek pracy ulegają rozwiązaniu, ponieważ przejęcie pociąga za sobą poważne zmiany warunków pracy na niekorzyść pracownika, pracodawcę uważa się za odpowiedzialnego za rozwiązanie umowy o pracę lub stosunku pracy”.

9 Artykuł 5 ust. 1 wspomnianej dyrektywy stanowi:

„O ile państwa członkowskie nie ustalą inaczej, art. 3 i 4 nie mają zastosowania do jakiegokolwiek przejęcia przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu, jeżeli wobec zbywającego prowadzone jest postępowanie upadłościowe lub inne podobne postępowanie wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego i jeżeli znajduje się on pod nadzorem właściwego organu publicznego (którym może być likwidator upoważniony przez właściwy organ publiczny)”.

Prawo greckie

- 10 Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. a) i c) Proedrikó Diátagma 178/2002: Métra schetiká me tin prostasía ton dikaíomáton ton ergazoménon se períptosi metavísis epicheiríseon, enkatastáseon í tmimáton enkatastáseon í epicheiríseon, se symmórfosi pros tin Odigía 98/50/EK tou Symvoulíou (dekretu prezydenta nr 178/2002 dotyczącego środków ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów, przyjętego dla celów transpozycji dyrektywy 98/50/WE) (FEK A' 162/12.7.2002 R., zwanego dalej „dekretem prezydenta 178/2002”) jego przepisy stosuje się do każdego umownego lub ustawowego przejęcia przedsiębiorstw lub łączenia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów, które powoduje zmianę w osobie pracodawcy i może obejmować podmioty publiczne lub prywatne prowadzące działalność gospodarczą o charakterze zarobkowym lub niezarobkowym.
- 11 W art. 2 ust. 1 lit. b) tego dekretu wskazano, że „przejęcie” następuje wtedy, gdy przejmowana jest jednostka gospodarcza zachowująca swoją tożsamość, rozumianą jako zorganizowane połączenie zasobów, którego celem jest dalsze prowadzenie działalności gospodarczej, bez względu na to, czy jest to działalność podstawowa, czy też pomocnicza.
- 12 W art. 3 ust. 1 lit. a) i b) wspomnianego dekretu zdefiniowano terminy „zbywający” i „przejmujący” jako, co się tyczy pierwszego – każdą osobę fizyczną lub prawną, która w następstwie przejęcia w powyższym rozumieniu traci status pracodawcy w odniesieniu do przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu, a co się tyczy drugiego – każdą osobę fizyczną lub prawną, która w następstwie takiego przejęcia nabywa status pracodawcy w odniesieniu do przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu.
- 13 Zgodnie z art. 4 ust. 1 akapit pierwszy dekretu prezydenta 178/2002 wszystkie istniejące prawa i obowiązki zbywającego powstałe na mocy postanowień umowy lub stosunku pracy przechodzą na przejmującego w dniu przejęcia.
- 14 Artykuł 4 ust. 1 akapit drugi tego dekretu stanowi, że po przejęciu zbywający jest nadal w całości i solidarnie odpowiedzialny wraz z przejmującym za zobowiązania wynikające z umowy o pracę lub stosunku pracy do chwili, gdy przejmujący podejmie swoje obowiązki.
- 15 Z art. 4 ust. 2 wspomnianego dekretu wynika, że po przejęciu przejmujący utrzymuje dotychczasowe warunki pracy przewidziane wcześniej w układzie zbiorowym pracy, orzeczeniu sądu polubownego, regulaminie lub indywidualnej umowie o pracę.
- 16 W art. 5 ust. 1 akapit pierwszy dekretu prezydenta nr 178/2002 przewidziano, że przejęcie przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa nie stanowi samo w sobie podstawy do zwolnienia pracowników. Jednakże zgodnie z przepisami zawartymi w art. 5 ust. 1 akapit drugi tego dekretu, z zastrzeżeniem poszanowania przepisów dotyczących zwolnień, dopuszczalne jest każde zwolnienie, które okaże się niezbędne z powodów ekonomicznych, technicznych lub organizacyjnych, wymagających zmian w stanie zatrudnienia. Niemniej w art. 5 ust. 2 omawianego dekretu przewidziano, że jeżeli umowa o pracę lub stosunek pracy ulegają rozwiązaniu, ponieważ przejęcie pociąga za sobą poważne zmiany warunków pracy na niekorzyść pracowników, za odpowiedzialnego za rozwiązanie umowy o pracę lub stosunku pracy uważa się pracodawcę.
- 17 Zgodnie z art. 6 ust. 1 dekretu prezydenta nr 178/2002 konsekwencje przejęcia, przewidziane w art. 4 i 5 tego dekretu, nie mają zastosowania w przypadku, gdy wobec zbywającego toczy się postępowanie upadłościowe lub inne podobne postępowanie.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 18 Zainteresowani pracownicy zostali zatrudnieni przez Ellinika Nafpigeia około 30 lat wcześniej, na podstawie umów o pracę na czas nieokreślony, w celu wykonywania zadań w zakładach tej spółki w Skaramangas (Grecja).
- 19 Wspomniana spółka była przedsiębiorstwem z sektora publicznego od 1985 r., które sprywatyzowano w 2002 r. i objęto zakazem zmniejszania liczby personelu do dnia 30 września 2008 r.
- 20 W chwili prywatyzacji Ellinika Nafpigeia prowadziła cztery rodzaje działalności: budowę okrętów wojennych i statków handlowych, remonty statków, budowę i remonty łodzi podwodnych oraz budowę i remonty pojazdów szynowych. Powyższe rodzaje działalności przydzielono odpowiednio czterem „dyrekcjom”, a mianowicie dyrekcji statków, dyrekcji remontów, dyrekcji okrętów podwodnych i dyrekcji taboru kolejowego. Poza tym struktura organizacyjna Ellinika Nafpigeia obejmowała również cztery „wydziały” produkcyjne, a mianowicie walcownię, rurownię, stolarnię i warsztat maszynowy. Udział tych „wydziałów” produkcyjnych jest niezbędny dla realizacji prac w ramach każdej ze wspomnianych działalności zorganizowanych w ramach dyrekcji.
- 21 Niedługo po prywatyzacji Ellinika Nafpigeia utworzyła spółkę zależną w branży taboru kolejowego, a mianowicie Etaireia Trochaiou Ylikou Ellados AE (zwaną dalej „ETYE”), w celu przeniesienia na tę spółkę bieżących porozumień programowych dotyczących budowy i dostawy różnych rodzajów pojazdów szynowych. Zgodnie z postanowieniem odsyłającym w dniu 28 września 2006 r. Ellinika Nafpigeia i ETYE zawarły szereg umów w celu umożliwienia „dyrekcji taboru kolejowego” Ellinika Nafpigeia funkcjonowania od dnia 1 października 2006 r. w charakterze niezależnej spółki pod nazwą ETYE.
- 22 Umowy te miały za przedmiot w szczególności najem na użytek prowadzonej działalności gruntu Ellinika Nafpigeia, sprzedaż i dostawę przez Ellinika Nafpigeia na rzecz ETYE rzeczy ruchomych, świadczenie przez Ellinika Nafpigeia na rzecz ETYE usług o charakterze administracyjnym, a także przyznanie przez Ellinika Nafpigeia na rzecz ETYE niezakończonych robót do wykonania na mocy trzech porozumień programowych.
- 23 W 2007 r. Ellinika Nafpigeia i ETYE zawarły inne umowy, mające za przedmiot, w szczególności, wypożyczenie personelu ETYE dla Ellinika Nafpigeia, przekazanie przez Ellinika Nafpigeia niezakończonych robót do wykonania przez ETYE na mocy porozumienia programowego, a także świadczenie usług przez ETYE na rzecz Ellinika Nafpigeia.
- 24 W dniu 28 września 2007 r. Ellinika Nafpigeia i ETYE zawarły porozumienie ramowe przewidujące likwidację tej ostatniej w dniu 30 września 2008 r. Ponadto ustalono, że Ellinika Nafpigeia poniesie koszty likwidacji równoważne szacowanym kosztom zwolnienia 160 pracowników ETYE. Planowany termin tej likwidacji został jednak odroczony poprzez zmianę wspomnianego porozumienia ramowego w dniu 10 września 2008 r.
- 25 W dniu 1 października 2007 r. wszystkie akcje ETYE stały się własnością INTEI Industriebeteiligungsgesellschaft mbH (INTEI) i Industriegesellschaft Waggonbau Ammendorf mbH (IGWA) – grupy niemieckich spółek z ograniczoną odpowiedzialnością.
- 26 W piśmie z dnia 8 października 2007 r. zainteresowani pracownicy zostali poinformowani o przejęciu ETYE przez tę grupę. W dniu 13 maja 2008 r. zawarto układ zbiorowy przedsiębiorstwa w zakresie płac i warunków pracy wszystkich pracowników ETYE.
- 27 W 2010 r. Polymeles Protodikeio Athinon (sąd pierwszej instancji w Atenach, Grecja) ogłosił upadłość ETYE.

- 28 W dniu 1 czerwca 2009 r. zainteresowani pracownicy wnieśli do Monomeles Protodikeio Athinon (sądu pierwszej instancji w składzie jednoosobowym w Atenach, Grecja) pozew o ustalenie, że nadal są związani z Ellinika Nafpigeia umowami o pracę na czas nieokreślony, że Ellinika Nafpigeia jest zobowiązana wypłacać im ustawowo określone wynagrodzenie, w szczególności przez cały okres obowiązywania ich umów o pracę, a także że w wypadku rozwiązania umów o pracę Ellinika Nafpigeia będzie zobowiązana do zapłaty ustawowych odpraw każdemu z pracowników.
- 29 Ze względu na to, że sąd ten uwzględnił ów pozew, Ellinika Nafpigeia wniosła apelację do Efeteio Athinon (sądu apelacyjnego w Atenach, Grecja). Sąd ten utrzymał w mocy orzeczenie wydane w pierwszej instancji, stwierdzając w szczególności, że ETYE nigdy nie była podmiotem samodzielnym organizacyjnie. Sąd ten stwierdził, po pierwsze, że ETYE nie była samodzielną jednostką produkcyjną z tego powodu, że do produkcji i remontów taboru kolejowego niezbędny był udział czterech wydziałów produkcyjnych Ellinika Nafpigeia i że gdyby Ellinika Nafpigeia zaprzestała wszelkiej działalności, ETYE nie byłaby w stanie budować i remontować taboru kolejowego. Po drugie, ETYE nie posiada własnego wsparcia administracyjnego, ponieważ zapewnia je Ellinika Nafpigeia, a po trzecie, ETYE nie ma samodzielności finansowej, ponieważ to Ellinika Nafpigeia zarządza środkami finansowymi. Efeteio Athinon (sąd apelacyjny w Atenach) wywiódł z powyższego, że nie doszło do przejścia przedsiębiorstwa, zakładu lub części zakładu i że, w konsekwencji, Ellinika Nafpigeia nadal jest pracodawcą skarżących.
- 30 Ellinika Nafpigeia wniosła skargę kasacyjną od tego wyroku w dniu 29 sierpnia 2013 r. do Areios Pagos (sądu kasacyjnego, Grecja). W izbie rozpoznającej sprawę powstała rozbieżność w zakresie wykładni wskazanego w art. 1 dyrektywy 2001/23 pojęcia „jednostki gospodarczej”.
- 31 Według trzech członków izby ETYE nie mogła bowiem kontynuować działalności, jaką jej powierzono, ponieważ przed rozpatrywanym przejęciem nie dysponowała niezbędną infrastrukturą materialną lub techniczną, a dyrekcja taboru kolejowego, która została jej przekazana, nie mogła działać bez wsparcia wydziałów produkcyjnych Ellinika Nafpigeia oraz jej służb administracyjnych i finansowych. Ocena ta jest poparta niewielką ilością wykonanych przez ETYE robót, prowadzącą do jej upadłości. Powyższe potwierdza ponadto stanowisko zainteresowanych pracowników, zgodnie z którym celem rozpatrywanego przejęcia było zakończenie działalności Ellinika Nafpigeia związanej z budową i remontami pojazdów szynowych i wyeliminowanie powiązanych z nią miejsc pracy bez konieczności ponoszenia przez Ellinika Nafpigeia niekorzystnych konsekwencji finansowych.
- 32 Natomiast dwaj członkowie izby rozpatrującej sprawę są zdania, że przejmowana jednostka, zarówno przed rozpatrywanym przejęciem, jak i po nim, dysponowała wystarczającą samodzielnością, aby wykonywać działalność gospodarczą. Stwierdzili oni bowiem, że – w razie przejęcia mniej istotnej jednostki – elementy składowe pojęcia „jednostki gospodarczej” można rozumieć w sposób mniej rygorystyczny niż w przypadku przejęcia całości przedsiębiorstwa lub działalności głównej. Okoliczność, że przejmujący, jako spółka zależna, był wspierany przez zbywającego przy prowadzeniu przejętej działalności, nie wyklucza istnienia przejęcia, ponieważ dla celów wykładni pojęcia „przejęcia” należy uwzględnić rzeczywiste formy „przedsiębiorczości”, w szczególności poprzez korzystanie z towarów i usług podmiotu trzeciego. Wreszcie zamiar zbywającego i przejmującego związany z przeprowadzeniem likwidacji przedsiębiorstwa nie stanowi poszlaki wykluczającej istnienie przejęcia, lecz okoliczność umożliwiającą w danym wypadku stwierdzenie, na mocy przepisów prawa krajowego, jednostronnej zmiany warunków umowy o pracę i jej rozwiązania z inicjatywy pracodawcy będącego zbywającym.
- 33 W konsekwencji Areios Pagos (sąd kasacyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy w ramach badania, czy ma miejsce przejęcie przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów w rozumieniu art. 1 dyrektywy [2001/23], przez »jednostkę gospodarczą« należy rozumieć całkowicie samodzielną jednostkę produkcyjną, która może

osiągnąć swój cel gospodarczy bez konieczności pozyskania (poprzez zakup, wypożyczenie, najem lub w inny sposób) od podmiotów trzecich czynników produkcji (surowców, siły roboczej, maszyn, elementów produktu końcowego, usług wspierających, zasobów gospodarczych itd.)? Czy też dla potwierdzenia istnienia »jednostki gospodarczej« wystarczy, by przedmiot działalności jednostki produkcyjnej był odrębny, by działalność ta była faktycznie przedmiotem przedsiębiorstwa gospodarczego i by istniała możliwość skutecznego zorganizowania czynników produkcji (surowców, maszyn i innego sprzętu, siły roboczej i usług wspierających) dla osiągnięcia tego celu, niezależnie od tego, czy nowy podmiot prowadzący działalność korzysta z czynników produkcji, w tym zewnętrznych, lub że w konkretnej sytuacji nie osiągnął on wspomnianego celu?

- 2) Czy w rozumieniu art. 1 dyrektywy [2001/23] istnienie przejęcia jest wykluczone, w wypadku gdy zbywca lub przejmujący, lub też obaj przewidują nie tylko udaną kontynuację działalności przez nowy podmiot, ale również zaprzestanie tej działalności w przyszłości celem likwidacji przedsiębiorstwa?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 34 Poprzez dwa zadane pytania, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy dyrektywę 2001/23, w szczególności jej art. 1 ust. 1 lit. a) i b), należy interpretować w ten sposób, że ma ona zastosowanie do przejęcia jednostki produkcyjnej, gdy, po pierwsze, zbywający, przejmujący lub te dwie osoby wspólnie podejmują działania mające na celu dalsze prowadzenie przez przejmującego działalności gospodarczej wykonywanej przez zbywającego, ale również późniejsze zaprzestanie działalności samego przejmującego w ramach likwidacji, oraz po drugie, jednostka ta – nie mając zdolności realizowania swego celu gospodarczego bez wykorzystania czynników produkcji pochodzących od podmiotu trzeciego – nie jest całkowicie samodzielna.
- 35 Na wstępie należy wskazać, iż z art. 1 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2001/23 wynika, że ma on zastosowanie do każdego przypadku przejęcia przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu przez innego pracodawcę w wyniku prawnego przeniesienia własności lub łączenia.
- 36 Z zastrzeżeniem spełnienia powyższych przesłanek przejęcie powinno spełniać także przesłanki określone w art. 1 ust. 1 lit. b) tej dyrektywy, a mianowicie dotyczyć jednostki gospodarczej zachowującej swą tożsamość, rozumianą jako zorganizowane połączenie zasobów, którego celem jest prowadzenie działalności gospodarczej, bez względu na to, czy jest to działalność podstawowa, czy pomocnicza.
- 37 Aby udzielić sądowi odsyłającemu użytecznej odpowiedzi, w pierwszej kolejności należy rozstrzygnąć kwestię, czy dyrektywa 2001/23, w szczególności jej art. 1 ust. 1 lit. b), ma zastosowanie w sytuacji, w której zbywający, przejmujący lub te dwie osoby wspólnie mają zamiar nie tylko dalszego prowadzenia przez przejmującego działalności przejmowanej jednostki, lecz również likwidacji w przyszłości samego przejmującego. Jedynie w wypadku odpowiedzi twierdzącej w drugiej kolejności należy rozstrzygnąć kwestię, czy przejmowana jednostka, taka jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, może zostać objęta zakresem stosowania art. 1 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy 2001/23.
- 38 Przede wszystkim o ile art. 1 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2001/23 stanowi, że celem przejęcia powinno być „prowadzenie działalności gospodarczej”, o tyle z brzmienia tego przepisu nie wynika jednak, że takie dalsze prowadzenie działalności powinno być nieograniczone w czasie ani że zbywający, przejmujący lub te dwie osoby wspólnie nie mogą również mieć zamiaru późniejszego zakończenia działalności samego przejmującego po jej dalszym prowadzeniu.
- 39 Z żadnego przepisu dyrektywy 2001/23 nie wynika zatem, że prawodawca Unii zamierzał uzależnić możliwość stosowania wspomnianej dyrektywy od utrzymania działalności przejmującego po określonym terminie.

- 40 Następnie należy podkreślić, że wykładnia, która wyłączałaby z zakresu stosowania dyrektywy 2001/23 przejęcie takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, byłaby niezgodna z zamierzonym w ramach tej dyrektywy celem.
- 41 Dyrektywa 2001/23 zmierza bowiem do zapewnienia ciągłości stosunków pracy istniejących w obrębie jednostki gospodarczej, niezależnie od zmiany właściciela (wyrok z dnia 6 marca 2014 r., *Amatori i in.*, C-458/12, EU:C:2014:124, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 42 Wydaje się zaś, iż to w szczególności w perspektywie dalszego prowadzenia działalności gospodarczej przez nowy podmiot zrealizowano przejęcie rozpatrywane w postępowaniu głównym, w związku z czym w niniejszym wypadku należy zapewnić dalsze utrzymanie stosunków pracy, gwarantowane na mocy dyrektywy 2001/23.
- 43 Wreszcie taki sposób wykładni jest potwierdzany przez art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23, stanowiący element kontekstu, w jaki wpisuje się art. 1 ust. 1 lit. b) tej dyrektywy.
- 44 Zgodnie z art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23 jej art. 3 i 4 nie mają co do zasady zastosowania, jeżeli wobec zbywającego prowadzone jest postępowanie upadłościowe lub inne podobne postępowanie wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego.
- 45 Z powyższego wynika, że ochrona zapewniona pracownikom na mocy art. 3 i 4 dyrektywy 2001/23 ustaje jedynie w wypadku, gdy zbywający jest objęty takim postępowaniem w dacie przejęcia.
- 46 W sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym jest zaś bezsporne, po pierwsze, że zbywający nie jest objęty takim postępowaniem, oraz po drugie, że zakończenie przejmowanej działalności gospodarczej przewidziano jedynie na przyszłość – w ramach likwidacji przejmującego.
- 47 Z powyższego wynika, że w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym pracownicy, których dotyczy przejęcie, nie mogą być pozbawieni ochrony przyznanej im na mocy art. 3 i 4 dyrektywy 2001/23.
- 48 W związku z powyższym dyrektywa 2001/23, w szczególności jej art. 1 ust. 1 lit. b), może co do zasady mieć zastosowanie w sytuacji, w której zbywający, przejmujący lub te dwie osoby wspólnie zamierzają nie tylko dalsze prowadzenie przez przejmującego działalności przejmowanej jednostki, ale również przyszłą likwidację samego przejmującego.
- 49 Jak wynika z pkt 31 niniejszego wyroku, sąd odsyłający powziął jednak wątpliwości w odniesieniu do kwestii, czy w rozpatrywanej sprawie przejęcie nie zostało wykorzystane przez zbywającego, przejmującego lub te dwie osoby wspólnie w celu ukrycia prawdziwego zamiaru likwidacji przejmowanej jednostki bez ponoszenia wynikających z tego kosztów.
- 50 W tym względzie należy przypomnieć zasadę ogólną prawa Unii, zgodnie z którą stosowania przepisu prawa Unii nie można rozszerzyć na działania prowadzone w celu korzystania w sposób noszący znamiona oszustwa lub nadużycia z korzyści przewidzianych w prawie Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 26 lutego 2019 r., *N Luxembourg 1 i in.*, C-115/16, C-118/16, C-119/16 i C-299/16, EU:C:2019:134, pkt 96, 97 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 51 Z zasady tej wynika zatem, że należy odmówić możliwości skorzystania z przepisów prawa Unii, jeżeli przepisy te są powoływane nie po to, aby realizować ich cele, lecz aby uzyskać korzyść z zastosowania prawa Unii, podczas gdy przesłanki uzyskania tej korzyści są spełnione jedynie formalnie (zob. podobnie wyrok z dnia 26 lutego 2019 r., *N Luxembourg 1 i in.*, C-115/16, C-118/16, C-119/16 i C-299/16, EU:C:2019:134, pkt 98).

- 52 Do Trybunału należy udzielenie sądowi odsyłającemu użytecznych wskazówek umożliwiających zbadanie, czy zbywający i przejmujący przestrzegają zasady wspomnianej w pkt 50 niniejszego wyroku.
- 53 W tym względzie o ile możliwość zastosowania art. 1 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2001/23 jest uzależniona od wskazanego w nim warunku, by działalność gospodarcza przejmowanej jednostki była nadal prowadzona po przejęciu, o tyle zwykle dalsze prowadzenie tej działalności nie może samo w sobie prowadzić do stwierdzenia, iż wspomniana przesłanka jest spełniona.
- 54 Trybunał orzekł, że aby mogło zostać objęte zakresem stosowania dyrektywy 2001/23, przejęcie powinno umożliwić przejmującemu dalsze prowadzenie działalności lub określonej części działalności zbywającego w sposób stały (zob. podobnie wyrok z dnia 2 grudnia 1999 r., Allen i in., C-234/98, EU:C:1999:594, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 55 Wskazany przez Trybunał wymóg stabilności należy rozumieć jako odsyłający do spójnej całości różnych czynników produkcji, w szczególności elementów materialnych lub niematerialnych, a także niezbędnego personelu, umożliwiających przejmowanej jednostce dalsze prowadzenie działalności gospodarczej (zob. podobnie wyrok z dnia 19 września 1995 r., Rygaard, C-48/94, EU:C:1995:290, pkt 21).
- 56 Zespół czynników produkcji, który od chwili przejęcia będzie skutkował powstaniem nierównowagi między nakładami na produkcję a jej produktami, stwarzając w ten sposób ryzyko ograniczenia tej produkcji i doprowadzenia, w sposób progresywny, lecz nieuchronny, do zakończenia przejmowanej działalności, nie tylko nie może być uznany za zgodny z wymogiem stabilności, lecz może w szczególności stanowić wyraz nieuczciwych zamierzeń danych podmiotów gospodarczych dążących do uniknięcia negatywnych konsekwencji finansowych związanych z przyszłą likwidacją przejmowanej jednostki, które zwykle powinny obciążać zbywającego i których nie jest w stanie ponieść przejmujący.
- 57 Sytuacja taka mogłaby mieć także miejsce w wypadku, gdyby działalność przejmowanej jednostki ograniczała się do wykonywania określonych umów lub programów, bez ustanowienia w przedsiębiorstwie przejmującego zorganizowanego połączenia elementów wspomnianych w pkt 55 niniejszego wyroku (zob. podobnie wyrok z dnia 19 września 1995 r., Rygaard, C-48/94, EU:C:1995:290, pkt 20–22).
- 58 Sąd odsyłający powinien zbadać w świetle powyższych kryteriów, czy w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym zbywający i przejmujący przestrzegają ogólnej zasady prawa Unii przypomnianej w pkt 50 niniejszego wyroku i mogą, w konsekwencji, skorzystać z korzyści określonych w dyrektywie 2001/23 na wypadek przejęcia przedsiębiorstwa.
- 59 Następnie, jak wskazano w pkt 37 niniejszego wyroku, należy rozpatrzyć, czy art. 1 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy 2001/23 może mieć zastosowanie do przejęcia jednostki takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym.
- 60 Aby mogło zostać objęte zakresem stosowania wspomnianej dyrektywy, przejęcie powinno dotyczyć części przedsiębiorstwa zbywającego stanowiącej jednostkę gospodarczą, rozumianą jako zorganizowane połączenie osób i elementów umożliwiające wykonywanie działalności gospodarczej, która realizuje własny cel oraz jest wystarczająco ustrukturyzowana i samodzielna (zob. podobnie wyrok z dnia 13 września 2007 r., Jouini i in., C-458/05, EU:C:2007:512, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 61 W tym celu po przejęciu dana jednostka powinna także zachować swą tożsamość (zob. podobnie wyrok z dnia 12 lutego 2009 r., Klarenberg, C-466/07, EU:C:2009:85, pkt 39).

- 62 W zakresie, w jakim na tożsamość danej jednostki gospodarczej składa się szereg nierozzerwalnie związanych ze sobą elementów, takich jak jej personel, kierownictwo, organizacja jej pracy, metody działania czy ewentualnie jej środki trwałe (wyrok z dnia 20 lipca 2017 r., *Piscarreta Ricardo*, C-416/16, EU:C:2017:574, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo), tożsamość ta wymaga koniecznie, poza zaistnieniem pozostałych okoliczności, posiadania samodzielności funkcjonalnej.
- 63 A zatem ze względu na to, że jest ona związana z tożsamością danej jednostki, jej samodzielność funkcjonalna powinna, jak wymaga tego art. 1 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2001/23, zostać utrzymana po przejściu.
- 64 Ponadto nie jest niezbędne, by wspomniana samodzielność była całkowita. Z brzmienia art. 1 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2001/23 wynika bowiem, że dyrektywa ta ma zastosowanie nie tylko do przejścia przedsiębiorstwa, lecz także do przejścia części przedsiębiorstwa.
- 65 W konsekwencji jednostka produkcyjna danego przedsiębiorstwa taka jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, która przed przejściem wykonywała swą działalność w ramach tego przedsiębiorstwa, a zatem której samodzielność w ramach tego przedsiębiorstwa była ograniczona, nie może z góry zostać wyłączona z zakresu stosowania dyrektywy 2001/23.
- 66 W niniejszym wypadku z postanowienia odsyłającego wynika, że przejęta jednostka produkcyjna nie ma zdolności funkcjonowania związanego z realizacją jej celu gospodarczego bez wykorzystania czynników produkcji należących do podmiotu trzeciego.
- 67 O ile bowiem części danego przedsiębiorstwa korzystają z całościowej samodzielności tego przedsiębiorstwa, o tyle może nie zaistnieć samodzielność, jakiej mogłyby one potrzebować w ramach ich własnych relacji z podmiotami zewnętrznymi.
- 68 W podobnym kontekście Trybunał orzekł w szczególności, że wykładnia art. 1 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2001/23, która wyłączałaby z zakresu stosowania tej dyrektywy sytuację, w której składniki materialne niezbędne do prowadzenia rozpatrywanej działalności nigdy nie przestały należeć do zbywającego, pozbawiłaby wspomnianą dyrektywę części jej skuteczności (*effet utile*) (zob. wyrok z dnia 7 sierpnia 2018 r., *Colino Sigüenza*, C-472/16, EU:C:2018:646, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 69 Jednakże przy uwzględnieniu, jak wynika z pkt 21 niniejszego wyroku, że jednostka produkcyjna taka jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, stanowiąca „dyрекcję taboru kolejowego” *Elliniki Nafpigeia*, została przejęta przez ETYE – spółkę zależną tego pierwszego podmiotu – jednostki tej nie można już uznać za korzystającą z samodzielności spółki dominującej. Utrzymanie samodzielności wyodrębnionej jednostki, takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, zakłada zatem, że ta ostatnia dysponuje po przejściu wystarczającymi gwarancjami zapewniającymi jej dostęp do czynników produkcji danego podmiotu trzeciego w taki sposób, że nie jest ona uzależniona od podejmowanych przez ten podmiot jednostronnie decyzji gospodarczych.
- 70 Gwarancje te mogą w szczególności mieć formę porozumień lub umów między przejmowaną jednostką a danym podmiotem trzecim, określających precyzyjne i wiążące warunki, na jakich zostanie zapewniony dostęp do czynników produkcji tego podmiotu trzeciego.
- 71 Wreszcie sąd odsyłający powinien zbadać, w świetle okoliczności wskazanych w pkt 69 i 70 niniejszego wyroku i przy uwzględnieniu całości okoliczności faktycznych charakteryzujących daną operację, czy przejęta jednostka produkcyjna dysponuje wystarczającymi gwarancjami zapewniającymi jej dostęp do czynników produkcji podmiotu trzeciego.
- 72 W tych okolicznościach na zadane pytania należy udzielić następującej odpowiedzi: dyrektywę 2001/23, w szczególności jej art. 1 ust. 1 lit. a) i b), należy interpretować w ten sposób, że ma ona zastosowanie do przejścia jednostki produkcyjnej, gdy z jednej strony zbywający, przejmujący lub te dwie osoby

wspólnie podejmują działania mające na celu dalsze prowadzenie przez przejmującego działalności gospodarczej wykonywanej przez zbywającego, ale również późniejsze zaprzestanie działalności samego przejmującego w ramach likwidacji, a z drugiej strony jednostka ta – nie mając zdolności realizacji swego celu gospodarczego bez wykorzystania czynników produkcji pochodzących od podmiotu trzeciego – nie jest całkowicie samodzielna, pod warunkiem, co powinien ustalić sąd odsyłający, po pierwsze, przestrzegania ogólnej zasady prawa Unii nakładającej na zbywającego i przejmującego obowiązek powstrzymania się od korzystania w sposób stanowiący oszustwo lub nadużycie z korzyści, jakie mogliby czerpać z zastosowania dyrektywy 2001/23, oraz po drugie, dysponowania przez daną jednostkę produkcyjną wystarczającymi gwarancjami zapewniającymi jej dostęp do czynników produkcji podmiotu trzeciego w taki sposób, że nie jest ona uzależniona od podejmowanych przez ten podmiot jednostronnie decyzji gospodarczych.

W przedmiocie kosztów

- ⁷³ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Dyrektywę Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów, w szczególności jej art. 1 ust. 1 lit. a) i b), należy interpretować w ten sposób, że ma ona zastosowanie do przejęcia jednostki produkcyjnej, gdy z jednej strony zbywający, przejmujący lub te dwie osoby wspólnie podejmują działania mające na celu dalsze prowadzenie przez przejmującego działalności gospodarczej wykonywanej przez zbywającego, ale również późniejsze zaprzestanie działalności samego przejmującego w ramach likwidacji, a z drugiej strony jednostka ta – nie mając zdolności realizacji swego celu gospodarczego bez wykorzystania czynników produkcji pochodzących od podmiotu trzeciego – nie jest całkowicie samodzielna, pod warunkiem, co powinien ustalić sąd odsyłający, po pierwsze, przestrzegania ogólnej zasady prawa Unii nakładającej na zbywającego i przejmującego obowiązek powstrzymania się od korzystania w sposób stanowiący oszustwo lub nadużycie z korzyści, jakie mogliby czerpać z zastosowania dyrektywy 2001/23, oraz po drugie, dysponowania przez daną jednostkę produkcyjną wystarczającymi gwarancjami zapewniającymi jej dostęp do czynników produkcji podmiotu trzeciego w taki sposób, że nie jest ona uzależniona od podejmowanych przez ten podmiot jednostronnie decyzji gospodarczych.

Podpisy